

# O czym należy pamiętać, wykorzystując zasoby sieciowe

Karolina Grodecka

Przy wykorzystywaniu gotowych zasobów należy pamiętać o dwóch rzeczach:

1. Ocena jakości znalezionej informacji.
2. Prawa autorskie.

## I. OCENA JAKOŚCI ZNALEZIONEJ INFORMACJI

Jakość informacji znalezionej w dedykowanych serwisach o charakterze edukacyjnym jest raczej dobra. Mogą trafić się mniej lub bardziej odkrywcze rzeczy, opracowane w mniej lub bardziej atrakcyjny sposób, ale w gruncie rzeczy ich autorami są osoby, które interesują się tematyką, przy okazji robiąc ciekawe materiały edukacyjne i dzieląc się nimi z innymi. Przykładem niech będzie Teacher Tube – materiały od nauczycieli i studentów dla nauczycieli i studentów.

Nieco inaczej bywa, kiedy szukamy informacji poprzez wpisanie kilku słów kluczowych w wyszukiwarkę – możemy uzyskać bardzo zróżnicowane pod względem jakości materiały.

Nie mniej jednak w obu przypadkach warto ocenić, to co znaleźliśmy. W jaki sposób/ jakie elementy brać pod uwagę? Wiadomo, że są różne treści (tekst, pliki wideo, prezentacje multimedialne, etc.) dlatego dobrze znać ogóle/universalne kryteria oceny informacji w sieci, które można zastosować do większości typu informacji.

## KRYTERIA OCENY

Pierwsze 3 najważniejsze informacje to:

1. Autorstwo: Czy autor informacji jest podany
2. Aktualizacja: Kiedy informacja została opublikowana? Kiedy informacja została ostatnio zaktualizowana?
3. Adres URL:  
Czy strona jest prywatna czy związana z konkretną instytucją?
  - Zastanów się, z jakim rodzajem strony masz do czynienia. Czy jest to strona prywatna, czy strona instytucjonalna, związana konkretną organizacją lub stowarzyszeniem? Lub jeśli jest to strona prywatna, czy jest odesłanie do instytucji, w której pracuje autor strony;
  - Jeśli strona została jest związana z konkretną instytucją zastanów się, czy słyszałeś o niej wcześniej;
  - Zwróć uwagę na nazwisko autora/nazwę instytucji znajdujące się w adresie URL po znaku tyldy (~)

W jakiej domenie informacja została opublikowana? Przykłady domen: edukacja, szkolnictwo (edu), rządowe, polityczne (gov), organizacje (org), komercyjne (com). Czy adres koresponduje z treścią informacji zawartej na stronie?

Dodatkowe kryteria, które można wziąć pod uwagę przy ocenie to:

- Kto odwołuje się do tej informacji? Wskazówka: Możesz to łatwo sprawdzić poprzez użycie operatora link: (patrz: przewodnik „Jak szukać szybko i efektywnie”); np.: link:www.cel.agh.edu.pl
- Czy na stronie z informacją znajdują się dodatkowe linki? Jeśli tak, czy działają.

- Czy są błędy literowe, ortograficzne, gramatyczne?

Jeżeli chodzi o ocenianie różnych treści multimedialnych, które udało nam się znaleźć w serwisach społecznościowych typu TeacherTube, Google Wideo, czy SuTree dodatkowymi kryteriami oceny informacji mogą być:

- treść komentarzy,
- liczba wyświetleń,
- ocena użytkowników serwisu;

Natomiast z zewnętrznych informacji – można sprawdzić czy o takich treści ktoś się odwołuje, czy jakiś oddźwięk był w sieci [poprzez wpisanie tytułu prezentacji/wystąpienia w wyszukiwarkę lub dodatkowy operator link: - więcej o zaawansowanych operatorach w dodatkowych materiałach kursowych].

## II. ZASADY WYKORZYSTANIA INFORMACJI DOSTĘPNEJ ONLINE

Po znalezieniu oraz ocenieniu informacji i podjęciu decyzji, że „tak na pewno jest to idealny materiał do naszego kursu/zajęć”, musimy sprawdzić na jakich zasadach można korzystać z tej informacji, aby nie naruszyć praw autorskich ich twórców.

W sieci można spotkać się z 2 przypadkami:

1. Większość informacji w sieci chroniona jest wyłącznym prawem autorskim jej twórców.
2. Pewne prawa zastrzeżone czyli licencje Creative Commons (CC).

### PRAWO AUTORSKIE

Internet od tego jest, aby dzielić się informacjami oraz z nich korzystać dla własnego rozwoju i rozwoju innych osób. Jednak powszechny dostęp do Internetu, niewłaściwy użytek funkcji kopiuj i wklej, prowadzą do przepisywania nie tylko fragmentów cudzych prac naukowych, ale i całych publikacji.

Z zapisów ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych z 1994 r. [Dz. U. 1997 r., nr 133, poz 833] dozwolone jest wykorzystanie drobnych fragmentów cudzych utworów w zakresie uzasadnionym, na przykład prowadzeniem badań. Zawsze jednak należy podawać źródło zapożyczenia. Jest to tak zwane „**prawo cytatu**”. Należy podać tytuł, autora i link do wykorzystywanego materiału.

### LICENCJE Creative Commons

W świecie cyfrowym pojawiły się nowe rozwiązania regulujące kwestie korzystania z materiałów dostępnych w sieci. Są to tzw. licencje Creative Commons.

„Licencje Creative Commons wykorzystują prawo autorskie, aby umożliwić przekazanie innym części praw przysługujących autorowi. Nie oznaczają one zrzeczenia się praw autorskich. Dzieła objęte licencjami CC nie trafiają do domeny publicznej – prawa autorskie pozostają zachowane, ale umożliwiają udostępnienie dzieła szerokiemu gronu użytkowników.

Licencje CC zostały opracowane z myślą o wszelkiego rodzaju materiałach: stronach internetowych, muzyce, zdjęciach, filmach, literaturze czy materiałach edukacyjnych i artykułach naukowych – przede wszystkim tych rozprowadzanych przez Internet” [Creative Commons Polska, 2007].

Warunki na jakich autorzy mogą udostępniać materiały:

1. **Uznanie autorstwa** (ang. Attribution)  
Wolno kopiować, rozprowadzać, przedstawiać i wykonywać objęty prawem autorskim utwór oraz opracowane na jego podstawie utwory zależne pod warunkiem, że zostanie przywołane nazwisko autora pierwowzoru.
2. **Użycie niekomercyjne** (ang. Noncommercial)  
Wolno kopiować, rozprowadzać, przedstawiać i wykonywać objęty prawem autorskim utwór oraz opracowane na jego podstawie utwory zależne jedynie dla celów niekomercyjnych.
3. **Bez utworów zależnych** (ang. No derivative works)  
Wolno kopiować, rozprowadzać, przedstawiać i wykonywać utwór jedynie w jego oryginalnej postaci – tworzenie utworów zależnych nie jest dozwolone.
4. **Na tych samych warunkach** (ang. Share Alike).  
Wolno rozprowadzać utwory zależne jedynie na licencji identycznej do tej, na jakiej udostępniono utwór oryginalny.

Ze szczegółowymi informacjami o warunkach każdej z licencji zapoznaj się na stronie [Creative Commons Polska](#).

#### SERWISY Z ZASOBAMI OPATRZONYMI LICENCJAMI CC

- [Flickr](#)
- [WikiMedia Commons](#)
- [Search Creative Commons](#)
- [Everystockphot](#) – wyszukiwarka łącząca różne inne źródła z grafiką i zdjęciami.

## KILKA DODATKOWYCH RAD

**Jeśli wykorzystujesz materiały dostępne w sieci, pamiętaj o:**

1. Sprawdzeniu warunków, na jakich materiał jest udostępniany.
2. Jeśli nie ma podanych warunków korzystania z materiałów, napisz do autora w tej sprawie. Zapytaj, co możesz zrobić z jego pracą. Wtedy Ty będziesz mieć czyste sumienia, a ktoś przyjemność, że został doceniony.
3. Podaniu nazwiska autora, tytułu oraz linku, pod którym znajduje się oryginalny dokument.

**Jeśli publikujesz materiały w sieci, pamiętaj o:**

1. Sprawdzeniu warunków publikowania materiałów. Często serwisy mają przygotowane warunki korzystania z materiałów, które musisz zaakceptować jeśli chcesz w nich publikować. Jedynym polem manewru jest zdecydowanie o publicznym lub prywatnym (rodzina, przyjaciele) dostępie. Upewnij się, że rozumiesz i akceptujesz te warunki.
2. Jeśli jest taka możliwość, korzystaj z licencji Creative Commons (np. Flickr, licencje dla artykułów, blogów, treści na stronach WWW).
3. Jeśli publikujesz materiały na stronie WWW lub blogu, zaznacz, że są one udostępniane na określonych warunkach.
4. Jeśli fotografujesz/nagrywasz osoby dorosłe, zapytaj ich o zgodę przed opublikowaniem zdjęć/filmów w Internecie.

5. Jeśli fotografujesz/nagrywasz dzieci, upewnij się, że rodzice wyrażają zgodę na opublikowanie ich pociech w Internecie. W rozmowie z rodzicami, wyjaśnij na jakich warunkach zdjęcia będą dostępne.

## BIBLIOGRAFIA

1. Critically Analyzing Information Sources [Dok. elektr.] (2005). Library of Cornell University [Dostęp: [http://www.library.cornell.edu/t/help/res\\_strategy/evaluating/analyze.html](http://www.library.cornell.edu/t/help/res_strategy/evaluating/analyze.html), odczyt: 17.08.2007].
2. Evaluating Web Resources [Dok. elektr.] (2005). Library of Cornell University [Dostęp: [http://www.library.cornell.edu/t/help/res\\_strategy/evaluating/evaluate.html](http://www.library.cornell.edu/t/help/res_strategy/evaluating/evaluate.html), odczyt: 17.08.2007].
3. The Information Navigator. A self-help guide to quality information [Dok. elektr.] (2004). MIT Libraries. [Dostęp: <http://libraries.mit.edu/tutorials/general/evaluate.html>, odczyt: 17.08.2007].
4. Finding Information on the Internet: A Tutorial. Evaluating Web Pages: Techniques to Apply & Questions to Ask. UC Berkeley Library [Dostęp: <http://www.lib.berkeley.edu/TeachingLib/Guides/Internet/Evaluate.html>, odczyt: 24.08.2007]
5. Clarke, Alan (2007). E-learning nauka na odległość. Warszawa: Wydawnictwo Komunikacji i Łączności, 186 s.